

Άνθρωποι της Κυθρέας Αυτοί που ήξερα, αυτοί που γνώρισα, αυτοί που με πλούτισαν

της Χρυσόδεμης Παπακωνσταντίνου

Η Κυθρέα ήταν μες στο σπίτι από τα γεννοφάσκια μου. Κυθρεώτης ο πατέρας, Κυθρεώτης κι ο παππούς, αυτός ο δρύλος που λειτουργούσε κάθε Νιόβρη στα χαλάσματα τ' Αη Δημητρίου, με την τελετουργική πομπή, τα εξαπτέρυγα, τους πιστούς κι ένα τσούρμο παιδιά στο κατόπι... Ο Παπάκωστας! Ψηλός, με τη γενειάδα του τη λευκή, απ' το Παλαίκυδρο αυτός μα παντρεμένος στην Κυθρέα. Με τη Χρυστάλλα του Μακρή, ονομαστή οικογένεια κι απ' τις πλούσιες. Δεν τους γνώρισα επί της ουσίας τους παππούδες μου αυτούς... Μικρή ήμουν σαν πέδαναν, μα τα λόγια της μητέρας έσταζαν μέλι σαν μιλούσε γι' αυτούς. Κι αυτή η γλύκα κουδούνιζε στ' αυτιά μου από πάντα. Κωνσταντίνου ιερέως και Χρυστάλλας πρεσβυτέρας ακούω τώρα στα μνημόσυνα. Ας είναι κι οι δυο αναπαυμένοι.

Πάντως, είναι λες και τούτη η οικογένεια να άφησε μέσα μου περισσότερα απ' όσα η άλλη μου πλευρά, ή ίσως πάλι κι εγώ να ήθελα ν' αντήσω απ' αυτούς ως το μεδούλι... Πάντα σκεφτόμουν τούτη τη γιαγιά με πεντέξι παιδιά στην αυλή κι ένα βρέφος αγκαλιά, άλλοτε στα λιοχώραφα, στη σκάφη ή στον ποταμό, να δουλεύει ασταμάτητα για να τα θρέψει. Με τη ζωντάνια και το χαμόγελο εκείνου που προσφέρει δυσιαστικά κι απ' το υστέρημα. Μ' έναν καλό λόγο στα χείλη. Με τον σεβασμό στον άντρα και στην πλάτη όλο το βάρος του νοικοκυριού. Άλλες εποχές.

Αυτοί μου οι παππούδες με εμπνέουν. Γιατί ήταν αληθινοί και αφτιασίδωτοι, μακριά απ' το ψέμα, το σχόλιο και την καταλαλιά. Με την αρχοντιά του Χριστιανού. Γνώρισε τότε ο πατέρας τη μητέρα μου ηθοποιό και δέλησε να σπουδάσει στη δραματική. Με τις ευχές και τις ευλογίες του παπά. Ελεύθεροι άνθρωποι, αδέσμευτοι από τις τότε προδιαγραφές της «καλής οικογένειας».

Είναι όμως κι οι άλλοι, που γνώρισα μετά... Αγωνιστές στον αγώνα, στρατιώτες στον πόλεμο, ποιητές κι ερευνητές που μπόλιασαν τα γραψίμα τους με τον πόνο της προσφυγιάς. Μ' εκείνη τη σπίδα του αγώνα στα μάτια, ή τη θλίψη της απώλειας και του ξεριζωμού. Με την αγωνία του γυρισμού ή την απελπισία του συμβιβασμού... Χάσαμε πολλούς στον πόλεμο. Ο πατέρας του θείου με μια σφαίρα έσβησε απάνω στη βεράντα του σπιτιού του. Κι η θεία, αρραβωνιασμένη ακόμα, να κλαίει άντρα κι αδερφό στις φυλακές της Τουρκίας. Και το νυφικό, που το 'κρυψε η μάνα της στο ερμάρι να το βρουν μόλις κοπάσει το κακό κι επιστρέψουν.

Όμορφοι άνθρωποι. Λες και η συμφορά να έχει σμιλέψει τις ψυχές με τέτοιο τρόπο ώστε να χωρούν παντού. Δούλεψαν και πρόκοψαν αρχίζοντας πάλι απ' το